

Archeologijos katedros mokslinės veiklos apžvalga

2023 metai

Konferencijos, seminarai

- 2023 m. dvidešimtąjį kartą Lietuvos nacionalinio muziejaus surengtuose tęstiniuose skaitymuose, skirtuose archeologei prof. Marijai Gimbutienei (1921–1994), kovo 16 d. asist. dr. Karolis Minkevičius (drauge su bendraautorėmis dr. Migle Urbonaite-Ube ir dr. Elena Pranckėnaite – Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas) skaitė pranešimą „Naujausi vėlyvojo bronzos amžiaus Kukuliškių gyvenvietės (Klaipėdos r.) tyrimai“; gegužės 11 d. asist. dr. Karolis Minkevičius skaitė pranešimą „Kreivojo kalno ir jo aplinkos 2021–2022 m. tyrimų rezultatai“ (bendra autoriai Darius Kontrimas – Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkcija, ir Dovilė Baltramiejūnaitė – VšĮ „Archeologijos centras“).
- 2023 m. balandžio 21 d. Vytauto Didžiojo universitete Kaune nacionalinėje konferencijoje „Daugiaveidis vilkas: tarpdisciplininės perspektyvos“ doc. dr. Giedrė Piličiauskienė skaitė pranešimą „Vilkai Lietuvoje zooarcheologiniais duomenimis“.
- 2023 m. birželio 1–2 d. Vilniuje vykusioje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Tarp Baltijos ir Juodosios jūrų: karybos istorija ir tyrimai“, kurią organizavo nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, doktorantė Ingrida Čičiurkaitė pristatė pranešimą „Konfliktų archeologija Lietuvoje – istorinės atminties perspektyvos“.
- 2023 m. rugpjūčio 30–rugsėjo 2 d. XXIX Europos archeologų kongrese (Belfastas, Šiaurės Airija) pranešimus skaitė: doc. dr. Gintautas Vėlius – „The hillforts of Kernavė: more boreholes – more knowledge“ (bendra autoriai dr. Rokas Vengalis, Mindaugas Pilkauskas – abu iš Lietuvos istorijos instituto (LIS); doc. dr. Giedrė Piličiauskienė – „Animal welfare in Lithuania in the Middle Ages and Early Modern period: exploited and sometimes perhaps loved“ (bendra autoriai doc. dr. Gintautas Vėlius, asist. dr. Karolis Minkevičius, lekt. dr. Rokas Vengalis, Mindaugas Pilkauskas – visi iš Vilniaus universiteto (VU)); asist. dr. Karolis Minkevičius – „Changes in crop cultivation during the Bronze Age and the Iron Age in Southeastern Baltic: a case study of Kernavė“ (bendra autoriai doc. dr. Gintautas Vėlius, lekt. dr. Rokas Vengalis, doc. dr. Giedrė Piličiauskienė, Mindaugas Pilkauskas – visi iš VU); doktorantė Rūta Brindzaitė – „Dietary aspects of rural children in the Lithuanian propria (16th – 17th centuries“ (bendra autoris prof. dr. Rimantas Jankauskas – VU Medicinos fakultetas); doktorantė Ingrida Čičiurkaitė – „Two stories about war graves“; Ingrida Čičiurkaitė pranešimo „New type of lake-dwellings of the Early Metal period in Eastern Lithuania: initial results and interpretation“ bendraautorė (kiti – Rokas Kraniauskas ir dr. Elena Pranckėnaitė – iš Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto); Jovita Kadikinaitė (archeologijos magistro studijų programos studentė) – „Remains from the battlefield: over- and under- diagnostic issues due to lack of collaboration among specialists“.

- 2023 m. rugsėjo 13–16 d. tarptautinėje ISBA (*the International Society for Biomolecular Archaeology*) konferencijoje Tartu (Estija) stendinį pranešimą „Diving into the genomic make-up of turkey *Meleagris gallopavo* domestication“ pristatė doc. dr. Giedrė Piličiauskienė (bendraautorai – A. Manin, B. Clavel, S. Davis, Q. Goffette, G. K. Kunst, K. Laumbach, M. Wyejacka, C. Speller).
- 2023 m. rugsėjo 14 d. Šiaurės Europos archeobotanikos grupės suvažiavime Lunde (Švedija) asist. dr. Karolis Minkevičius skaitė pranešimą „Agrarian landscapes of the Roman Period: interactions between humans and the environment in 1st – 4th c. AD Lithuania“. Pranešimas parengtas drauge su dr. Dalia Kisieliene (Gamtos tyrimų centras).
- 2023 m. rugsėjo 7–8 d. konferencijos „Vilnius 700th anniversary: Creating a Better Future in a Turbulent World“, kurią organizavo asociacija „Investuotojų forumas“, bendradarbiaudama su Vilniaus universitetu, YPO ir GO Vilnius, sekcijos „Food security and the bioeconomy“ darbe dalyvavo prof. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen.
- 2023 m. rugsėjo 15 d. prof. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen VU Gyvybės mokslų centro (GMC) Europos molekulinės biologijos laboratorijos (EMBL) partnerystės institute (PI) skaitė pranešimą „A biomolecular approach to millet journey across time and space“.
- 2023 m. rugsėjo 27–29 d. Madride (Ispanija) vykusioje tarptautinėje konferencijoje „11th European Meeting on Forensic Archaeology (EMFA)“ Digging up Justice“ doktorantė Ingrida Čičiurkaitė pristatė pranešimą „New data on search and identification of remains of Lithuanian freedom fighters“.
- 2023 m. spalio 19–20 d. Vilniaus universiteto Istorijos fakultete (IF) vyko Archeologijos katedros organizuota 12-oji tarptautinė mokslinė „Jono Puzino skaitymų“ konferencija, kurios tema „Archeologinių tyrimų strategijos ir metodai“. Konferencija vyko anglų kalba. Ypatingas dėmesys konferencijoje buvo skiriamas nedestrukciniais ir mažai destruktiniais tyrimų metodams, taip pat tarpdisciplininiais tyrimams. Buvo skaitomi plataus tematinio spektro pranešimai, aprėpiantys daugelį ikilaboratorių archeologijos lauko tyrimų metodų (archeologinių tyrimų strategijos, aeroarheologija, geofiziniai tyrimų metodai, gręžiniai ir pan.). Atliktų tyrimų patirtimis dalinosi didelis būrys archeologų iš gretimų šalių – Vokietijos, Švedijos, Lenkijos, Latvijos, Ukrainos.
- 2023 m. spalio 19 d. Lietuvos mokslo tarybos Nacionalinių kontaktinių asmenų (LMT NCP) grupės organizuotame forume „Europos horizontas“: iššūkiai, galimybės, pasiekimai“ dalyvavo prof. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen (pranešimas „Trečias kartas nemeluoja: Europos mokslo tarybos dotacijos sėkmės istorija“).
- 2023 m. spalio 25–27 d. nacionalinio muziejaus LDK valdovų rūmai organizuotoje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Vilnius ir jo bendruomenės XIII–XXI a.: septyni sugyvenimo mieste istorijos šimtmečiai“ pirmąją konferencijos dieną stendinį pranešimą „Dietary peculiarities of Vilnius nobility and common townspeople based on bioarchaeological data“ pristatė autorių grupė – prof. dr. Rimantas Jankauskas (VU, Medicinos fakultetas), Raminta Skipitytė (Fizinių ir technologijos mokslų centras), dokt. Rūta Brindzaitė (VU, Istorijos fakultetas), doc. dr. Žydrūnė Miliauskienė (VU, Medicinos fakultetas). Antrąją konferencijos dieną plenarinį pranešimą skaitė prof. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen (LII/VU) „Maisto bioarheologija Vilniaus mieste nuo kasdienės košės iki egzotinio importo“; kiti pranešimai – doc. dr. Giedrė Piličiauskienė – „Vilniečių mitybos ypatumai zooarheologiniais duomenimis“; asist. dr. Justina Kozakaitė (VU IF/MF) ir prof. dr. Rimantas Jankauskas (VU, Medicinos fakultetas) – „Epidemijų atspindžiai Vilniaus kapavietėse“; Jovita Kadikinaitė (VU, Istorijos fakultetas), dr. Justina Kozakaitė (VU, Istorijos fakultetas / Medicinos fakultetas), prof. dr. Rimantas Jankauskas (VU, Medicinos fakultetas) – „Senujų vilniečių traumų įvairovė“.
- 2023 m. lapkričio 24 d. Akmenėje Lietuvos archeologijos draugijos metinėje konferencijoje „Naujausi archeologiniai tyrinėjimai“ buvo pristatyti šie pranešimai: „Raginėnų piliakalnio tyrimai“ (bendraautorai asist. dr. Karolis Minkevičius ir doc. dr. Giedrė Piličiauskienė – VU IF, doc. dr. Gintautas Zabiela, Jurgita

Viršiliene, Virginija Ostašenkoviene – Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas); „Bėlio ežero salos gyvenvietės tyrimai“ (bendra autoriai dokt. Ingrida Čičiurkaitė – VU IF, Rokas Kraniauskas ir dr. Elena Pranckėnaitė – Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas); „Archeologiniai žvalgymai tarp Šveicarijos ir Žemių (projekto Rail Baltica rėmuose)“ (bendra autoriai asist. dr. Karolis Minkevičius – VU IF, Kęstutis Peseckas, Augustinas Bernotas, Algirdas Kalinauskas, Irmina Kaminskaite, Viktorija Micelicaite).

- 2023 m. gruodžio 1 d. Gamtos tyrimų centro podoktorantūros studijų konferencijoje „Podoktorantūros stažuotės GTC: šiandiena ir perspektyvos“ dr. Karolis Minkevičius skaitė pranešimą „Romėniškojo laikotarpio agrariniai kraštovaizdžiai: žemdirbystės ir gamtinės aplinkos sąveikos Lietuvoje I–IV a.“ (*Agricultural landscapes of Roman Period: agriculture and natural environment interactions in Lithuania in I–IV c.*). Konferencija vyko anglų kalba.

Doktorantų seminarai

- 2023 m. rugpjūčio 24–25 d. XIII nacionaliniame istorijos ir archeologijos krypties doktorantų seminare Klaipėdos universitete pranešimus skaitė Rūta Brindzaitė – „Tikslesnės mitybos rekonstrukcijos link: dentino inkrementų metodo galimybės ir taikymas“, ir Aurelija Zagurskytė – „Paukščiai Lietuvos zooarcheologinėje medžiagoje: pagrindiniai klausimai ir preliminarūs rezultatai“.
- 2023 m. gruodžio 6 d. doktorantų seminare Vilniaus universiteto Istorijos fakultete Ingrida Čičiurkaitė pristatė savo disertacijos temas „XIX–XX a. masinės kapavietės Lietuvoje – konfliktų archeologijos bruožai“ (vadovas – prof. dr. Rimantas Jankauskas) tyrimų būklę ir iš to kylančius būsimo tyrimo probleminius klausimus. Kaip kviestiniai ekspertai pranešimą komentavo ir diskusijoje dalyvavo doc. dr. Gintautas Vėlius ir Valdas Steponaitis (Lietuvos nacionalinis muziejus).

Paskaitos, pristatymai, televizijos ir radijo laidos, diskusijos

- 2023 m. vasario 15 d. asist. dr. Karolis Minkevičius dalyvavo Lietuvos nacionalinio muziejaus renginių ciklo „Gintaro palikimas“ diskusijoje „Nematomas palikimas“.
- 2023 m. vasario 23 d. Vilniaus knygų mugėje pokalbyje-diskusijoje „Vilniuje geriau nei Versalyje?“ dalyvavo prof. Albinas Kuncevičius, o diskusijų klube tema „Alternatyvi Vilniaus istorija“ – doc. dr. Aleksiejus Luchtanas.
- 2023 m. vasario 26 d. doc. dr. Giedrė Piličiauskienė dalyvavo LRT televizijos laidoje „Istorijos detektyvai“, kurios metu pasakojo apie senovės bendruomenių mitybą.
- 2023 m. kovo mėnesį VU Istorijos fakulteto organizuotų mokymų dalyje paveldosaugos temomis lekt. Agnė Žilinskaitė skaitė šias paskaitas: „Archeologinio paveldo tyrimai“, „Paveldo įveiklinimo projekto rengimo principai ir turinys“, „Finansavimo šaltinių beiškant“ (projektas „Suaugusiųjų švietimo sistemos plėtra suteikiant besimokantiems asmenims bendrąsias ir pagrindines kompetencijas“, Nr. 09.4.2-ESFA-V-715-01-0002).
- 2023 m. balandžio 13 d. nacionaliniame muziejuje LDK valdovų rūmai doc. Giedrė Piličiauskienė skaitė viešą paskaitą „Gyvūnai Vilniaus žemutinėje pilyje viduramžiais“.
- 2023 m. balandžio 14 d. lekt. Agnė Žilinskaitė Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto organizuotame istorijos mokytojų seminare (Kernavė, Širvintų r.) skaitė paskaitą „13000 metų trukmės naujienos per 45 minutes“.
- 2023 m. gegužės 28 d. doc. dr. Aleksiejus Luchtanas, rengiant „TVP Wilno“ laidų ciklo „Z historiją na ty“ laidą „Vilniaus senienų muziejus“, buvo pakviestas ekspertu.

- 2023 m. birželio 6 d. prof. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen „Lyderių klubo“ renginyje viešbutyje „Vilnius Grand Resort“ („Villon“) skaitė paskaitą „Mitai ir realybė apie mūsų protėvių paleomitybą: trumpa *Homo sapiens* sėkmės istorija“.
- 2023 m. birželio 22 d. viename iš nacionalinio muziejaus LDK valdovų rūmai parodos „Gedimino miesto aušra“ renginių – kultūros vakare, skirtame archeologo habil. dr. Vytauto Urbanavičiaus filmo „Vilnius prieš 650 metų“ peržiūrai ir aptarimui, diskusijoje dalyvavo prof. Albinas Kuncevičius.
- 2023 m. birželio 27 d. Lietuvos nacionalinio muziejaus *Istorijų namuose* doktorantė Rūta Brinzaitė skaitė paskaitą „Vaikų mitybos bruožai LDK laikais“.
- 2023 m. liepos 13 d. prof. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen skaitė viešą paskaitą „Just a minor crop? The past and future foodways of broomcorn millet in Europe“ karališkuosiuose botanikos soduose (Kew, Londonas, Jungtinė Karalystė).
- 2023 m. rugpjūčio 18–19 d. Vilniaus dailiųjų amatų asociacijos surengtos istorinės rekonstrukcinės Šv. Baltramiejaus mugės metu doc. dr. Aleksiejus Luchtanas skaitė paskaitas „Vilniaus miesto ištakos ir pradžia“ bei „Vilniaus miesto amatininkų cechai“.
- 2023 m. rugsėjo 7 d. asist. dr. Karolis Minkevičius dalyvavo LRT laidoje „Keliaujanti laiku“ ir pasakojo apie tai, ką praityje valgė mūsų protėviai.
- 2023 m. rugsėjo 21 d. Valstybės pažinimo centre Klaipėdos universiteto organizuotame projekto „Jūros užlietų relikvinių kraštovaizdžių ir medžių tyrimai: Baltijos jūros lobiai“ pristatyme diskusiją vedė akademikas prof. dr. Albinas Kuncevičius.
- 2023 m. rugsėjo 22 d. Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijoje doc. dr. Aleksiejus Luchtanas skaitė paskaitą „Lietuvių tautos genezė“.
- 2023 m. rugsėjo 26 d. LRT Klasika laidoje „Be kaukių“ (vedėja Rasa Murauskaitė-Juškienė) prof. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen pasakojo apie savo povandeninės archeologijos patirtį ir atliekamus mūsų protėvių mitybos tyrimus.
- 2023 m. spalio 3 d. prof. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen „Vadovų klubo“ renginyje viešbutyje „Comfort Hotel LT“ skaitė paskaitą „Prarasti kultūriniai augalai ir žmonijos ateitis“.
- 2023 m. spalio 15 d. Lietuvos radijo laidoje „Radijo dokumentika. Ateities duona. Senovės augalai sugrįžta“ (laidos vedėja Audra Girijotė) prof. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen, vadovaujanti tyrimų projektui „Praeities ir ateities sorų keliai“, pasakojo apie senųjų augalų įvairovę ir jų plitimą.
- 2023 m. lapkričio 9 d. bendrame Lietuvos nacionalinio muziejaus ir Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto organizuotame ketvirtajame paskaitų cikle „Istorijos miestui ir pasauliui“ asist. dr. Karolis Minkevičius skaitė paskaitą „Ką matė Tacitas: baltų kraštovaizdžiai Romos laikais“.
- 2023 m. Archeologijos katedros dėstytojai dalyvavo pažintiniame-educaciniame LRT televizijos laidų cikle „Keliaujanti laiku“. Doc. dr. Aleksiejus Luchtanas buvo šio ciklo laidų konsultantas ir dalyvavo atskirose laidose – pasakojo apie žmonių gyvenimą nuo seniausių laikų ir supažindino su praeities rekonstrukcijomis. Doc. dr. Gintautas Vėlius dalyvavo daugelyje šio ciklo laidų (pasisakymai laidose „Keliaujanti laiku“:
  - ♦ <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000269375/keliaujanti-laiku-sauksmais-matuoti-atstumai-ir-kodel-ka-tik-iskepta-senovine-duona-reikedavo-nuprausti>
  - ♦ <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000267963/keliaujanti-laiku-5-amziaus-kario-kapas-semeniskiu-kaime-kokias-paslaptis-pavyko-iminti>
  - ♦ <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000267421/keliaujanti-laiku-gamyba-is-titnago-mistinis-mitkiskiu-peiliukas-ir-prabangi-viduramziu-puota>
 ir kt.).

Stažuotės

- 2023 m. podoktorantūros stažuotę Gamtos tyrimų centre tęsė asist. dr. Karolis Minkevičius. Stažuotės tema „Romėniškojo laikotarpio agrariniai kraštovaizdžiai: žemdirbystės ir gamtinės aplinkos sąveikos Lietuvoje I–IV a.“ Vadovė dr. Dalia Kisielienė. Stažuotės terminas 2022–2024 m.

Svečiai

- 2023 m. vasario 23 d. prof. Claus von Carnap-Bornheim (Šlėzvigas, Vokietija) skaitė viešą paskaitą apie UNESCO Pasaulio paveldo vietovių valdymo planų rengimo aktualijas. Prof. Clausas von Carnap-Bornheimas – ilgametis Kylio universiteto archeologijos profesorius, Baltijos ir Skandinavijos archeologijos centro vadovas, buvęs Šlėzvigo-Holšteino valstybinių muziejų fondo vykdomasis direktorius, daugiau nei du dešimtmečius kryptingai formavęs archeologinių tyrimų kryptis Šlėzvigo-Holšteino žemėje ir už jos ribų.
- 2023 m. lapkričio 6 d. doc. dr. Algimantas Merkevičius Vilniaus universiteto Istorijos fakultete organizavo paskaitų ciklą „Šiuolaikiniai priešistorinės archeologijos tyrimai ir pasiekimai Estijoje: akmens amžius, ankstyvasis metalų laikotarpis ir senasis geležies amžius“. Paskaitų pradžioje įvadinį žodį tarė A. Merkevičius. Akmens amžiaus tyrimus pristatė Tartu universiteto Archeologijos katedros vedėjas ir Laboratorinės archeologijos skyriaus vadovas prof. dr. Aivaras Kriiska. Ankstyvojo metalų laikotarpio ir senojo geležies amžiaus tyrimus pristatė Tartu universiteto Istorijos ir archeologijos instituto vadovas, Archeologijos skyriaus vedėjas akademikas prof. dr. Valteris Lngas. Paskaitų ciklas sukėlė didelį studentų ir įvairių institucijų archeologų susidomėjimą. Po paskaitų lektorai atsakė į gausius susirinkusių klausimus.
- 2023 m. spalio 10–gruodžio 20 d. Archeologijos katedroje stažavosi Vroclavo universiteto (Lenkija) Archeologijos instituto prof. habil. dr. Mirosławas Masojć, kuris daugiau kaip 20 metų dalyvauja tarptautiniuose mokslinių tyrimų projektuose Lenkijoje, Egipte, Sudane, Vietname ir Mongolijoje. Pagrindinės jo mokslinių interesų sritys – pleistoceno ir ankstyvojo holoceno medžiotojai ir rinkėjai Europoje ir šiaurės rytų Afrikoje, titnago apdirbimas vėlyvajame bronzos amžiuje.
- Gruodžio 7 d. prof. Mirosławas Masojć VU Istorijos fakultete skaitė viešą paskaitą „Seniausia rytinės Sacharos priešistorė: Egipto ir Sudano akmens amžiaus bruožai“.
- 2023 m. gruodžio 5 d. doc. dr. Algimanto Merkevičiaus kvietimu profesorius Andris Šnė iš Latvijos universiteto skaitė dvi paskaitas tema „Ankstyvasis metalų laikotarpis Latvijoje“ archeologijos studijų studentams, klausantiems kursų „Ankstyvasis metalų laikotarpis Rytų Baltijos regione“ ir „Baltų visuomenė ankstyvuosiu metalų laikotarpiu“.

Išvykos

- 2023 m. birželio mėnesį asist. dr. Karolis Minkevičius lankėsi Kembridžo (Jungtinė Karalystė) universitete, Archeologijos skyriuje.
- 2023 m. liepos 21–23 d. doc. dr. Aleksiejus Luchtanas dalyvavo tarptautiniame istorinės rekonstrukcijos festivalyje „Mūšis prie Bugo“ Čiumuve (Lenkija).
- 2023 m. rugpjūčio–rugsėjo mėnesiais asist. dr. Karolis Minkevičius stažavosi Moesgaardo muziejaus Archeologinių tyrimų ir konservavimo skyriuje (Danija).
- 2023 m. spalio 3–5 d. lekt. Agnė Žilinskaitė lankėsi Lisabonos universitete, kur dalyvavo seminare „Presenting Neandertals“, organizuotame vykdant Europos Sąjungos projekto COST programą „Integrating Neandertal Legacy: from Past to Present – iNEAL (CA19141)“.
- 2023 m. spalio 7 d. doc. dr. Aleksiejus Luchtanas dalyvavo prie Kaukų-Obelytės piliakalnių (Alytaus r.) ketvirtą kartą rengiamame XXVI atkuriamosios istorijos festivalyje „Kaukai“, skirtame jotvingių genčiai atminti.

- 2023 m. lapkričio 26 d. doc. dr. Aleksiejus Luchtanas dalyvavo parodos „Lietuvos ištakos“ atidaryme Lenkijos valstybės ištakų muziejuje Gniezne (Lenkija). Šios parodos organizatoriai – Lenkijos valstybės ištakų muziejus Gniezne, Didžiosios Lenkijos vaivadijos savivaldos kultūros įstaiga, Lietuvos nacionalinis muziejus ir Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcija. Rengiant parodą, doc. A. Luchtanas dalyvavo kaip ekspertas.

Pripažinimas

- Lietuvos Respublikos Prezidentas Liepos 6-osios – Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) ir „Tautiškos giesmės“ dienos proga už nuopelnus Lietuvai ir už jos vardo garsinimą pasaulyje ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi apdovanojo Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto asistentę ir Medicinos fakulteto mokslo darbuotoją, bioarcheologę dr. Justiną Kozakaitę (už antropologinius tyrimus, padėjusius identifikuoti Laisvės Kovos Sąjūdžio gynybos pajėgų vadų, partizanų ir ryšininkų palaikus, prisidėjimą prie jų pagerbimo ir atminties įamžinimo).
- 2023 m. gruodžio 13 d. Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Šventojo Juozapato metų minėjimo Lietuvoje 2023 m. proga prof. dr. Albiną Kuncevičių apdovanojo „Šv. Juozapato metų minėjimo Lietuvoje 2023 metais medaliu“.

Disertacijos

- 2023 m. kovo 10 d. Archeologijos katedros doktorantė Eglė Šatavičė apgynė mokslo disertaciją „Neolito bendruomenės ir jų keramika Pietryčių Lietuvoje“ istorijos ir archeologijos mokslo krypties daktaro laipsniui gauti. Mokslinis vadovas – doc. dr. Algimantas Merkevičius. Gynimo tarybos pirmininkė – doc. dr. Giedrė Keen. Gynimo tarybos nariai – prof. dr. Adomas Butrimas (Vilniaus dailės akademija), doc. dr. Raimondas Giraitis (Fizinių ir technologijos mokslų centras), prof. habil. dr. Algirdas Girininkas (Klaipėdos universitetas), dr. Vygandas Juodagalvis (Lietuvos istorijos institutas).
- 2023 m. spalio 6 d. Archeologijos katedros doktorantė Dovilė Baltramiėnaitė apgynė mokslo disertaciją „Apžiestos X–XIII a. keramikos tipologija ir chronologija (Lietuvos archeologijos paminklų tyrimų duomenimis)“ istorijos ir archeologijos mokslo krypties daktaro laipsniui gauti. Mokslinis vadovas – doc. dr. Aleksiejus Luchtanas, mokslinė konsultantė – doc. dr. Justina Poškienė. Gynimo tarybos pirmininkas – prof. dr. Albinas Kuncevičius. Gynimo tarybos nariai – prof. dr. Audronė Bliujienė (Klaipėdos universitetas), dr. Rytis Jonaitis (Lietuvos istorijos institutas), dr. Andra Simniškytė-Strimaitienė (Lietuvos istorijos institutas), doc. dr. Gintautas Vėlius (Vilniaus universitetas).

Studentai

- 2023 m. liepos 10 d. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Archeologijos magistro studijų programos II kurso studentei Jovitai Kadikinaitei buvo skirta vardinė Prezidento Antano Smetonos (humanitarinių mokslų, menų studijų krypties grupės) stipendija.

Renginiai moksleiviams

- 2023 m. kovo 17–18 d. Jaunųjų istorikų mokyklos, kurią organizuoja Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras ir Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas, pirmojoje sesijoje „Praeities pasaulio rekonstravimas – archeologija“ vyresniųjų klasių moksleiviams buvo skaitomos paskaitos: asist. dr. Karolis Minkevičius – „Archeologija ir medija: kaip žaidimai padeda pažinti praeitį?“, dokt. Lijana Muradian – „2000 metų iki mūsų eros: ką atskleidžia tūkstantmečių senumo archeologinių objektų tyrimai Lietuvoje?“, doc. dr. Gintautas Vėlius – „Partizaninio karo archeologija“, dokt. Rūta Brinzaitė – „Ar egzistavo vaikai ir vaikystė praeityje?“

- 2023 m. spalio 14 d. VU Vaikų universiteto rudens sesijos metu asist. dr. Karolis Minkevičius moksleiviams skaitė dvi paskaitas tema „Archeologija ir medijos: kaip kompiuteriniai žaidimai padeda pažinti praeitį“.

- 2023 m. lapkričio 30 d.–gruodžio 1 d. Lietuvos mokinių istorijos akademijos pirmosios sesijos „Praeities pasaulio rekonstravimas – archeologija“ metu bendrojo ugdymo mokyklų vyresniųjų klasių moksleiviams paskaitas skaitė: lekt. dr. Laurynas Kurila – „Ką laidojimo vietos mums pasakoja apie geležies amžiaus žmones?“, dr. Dovilė Baltramiejūnaitė – „Archeologijos virtuvė: ką kalba puodai?“, dr. Rasa Gliubutė – „Kur ieškoti aukso Lietuvoje? Archeologinių atradimų gidas“, lekt. Vytautė Lukšėnienė – „Mokslų technologijos ir viena Senovės Egipto mumija“.

Organizatoriai – Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas ir Lietuvos neformaliojo švietimo agentūra (iki 2023 m. rugsėjo 1 d. buvęs Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras).

Projektai

- Lietuvos mokslo tarybos finansuojamas projektas „Piliakalnių funkcinė raida – nuo įtvirtintos gyvenvietės iki kunigaikščio rezidencijos“ (projekto vadovas doc. dr. Gintautas Vėlius, vykdytojai doc. dr. Giedrė Piličiauskienė, dr. Rokas Vengalis, dr. Karolis Minkevičius, Mindaugas Pilkauskas). Projekto pradžia 2021-04-01. Projekto pabaiga 2024 -03-31. Projekto tikslas – remiantis tarpdisciplininiais Aukuro kalno piliakalnio (Kernavė) tyrimais ir kontekstiniais duomenimis nustatyti ir tiksliai chronologizuoti Rytų Lietuvos piliakalnių funkcinę paskirtį ir juose vykdytų veiklų raidą geležies amžiuje bei pirmaisiais Lietuvos valstybės šimtmečiais (I–XIV a.).
- Metų pradžioje Europos mokslo taryba (*European Research Council*, EMT) skyrė 2 mln. eurų dotaciją Vilniaus universiteto bioarcheologės dr. Giedrės Motuzaitės Matuzevičiūtės Keen projektui „Praeities ir ateities sorų maisto keliai“ (*Past and Future Millet Foodways*). Dr. G. Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen tapo pirmąja

EMT įsitvirtinančių tyrėjų dotaciją pagal „Europos horizonto“ (*Horizon Europe*) programą gavusia šalies mokslininkė ir trečiaja, pelniusia EMT dotaciją apskritai.

- Doc. dr. Giedrė Piličiauskienė yra viena iš Suomijos kultūros fondo finansuojamo, Helsinkio universiteto (Suomija) vykdomo tarptautinio projekto „Genetic and cultural history of domesticates in Northeastern Europe from the arrival of animals to modern day“ partnerių. Projektui vadovauja dr. Laura Kvist. 2023–2025 m. vykdomo projekto metu atlikus genetinius ir zooarcheologinius įvairių rūšių naminių gyvulių tyrimus yra rekonstruojamas jų atsiradimas, paplitimas ir tolesnė raida ŠR Europoje.
- Doc. dr. Giedrė Piličiauskienė drauge su Lenkijos, Lietuvos, Latvijos ir Estijos mokslininkų komanda 2023–2026 m. vykdo tarptautinį projektą „Life and death written in bone“. Projektas finansuojamas Lenkijos nacionalinio mokslo centro (NCN), jį vykdo Mikalojaus Koperniko universitetas (Lenkija). Projektui vadovauja prof. Grzegorz Osipowicz. Pagrindinis projekto tikslas – sukaupti visapusiškas žinias apie Pietų ir Rytų Baltijos regione mezolito–subneolito laikotarpiu gyvenusių medžiotojų, rinkėjų ir žvejų bendruomenių naudotus kaulo ir rago dirbinius, jų gamybą ir naudojimą.
- Prof. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen yra projekto „Fields under the Hoof: A comparative analysis of crop cultivation investment and labor strategies of communities in Inner Asia (3rd-1st mil. BC)“. Projektą finansuoja National Science Foundation of the USA. Projekto vadovė Melissa Ritchey. Projekto trukmė 2022–2027.
- Asist. dr. Karolis Minkevičius yra projekto „Baltijos pajūrio bendruomenių lokalinių adaptacijų strategijos; Kukuliškių gyvenvietės atvejais“ tyrėjas. Projektą 2022–2024 m. vykdo Klaipėdos universitetas, finansuoja Lietuvos mokslo taryba (*Valstybinė lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programa*). Projekto vadovė – dr. Elena Pranckėnaitė. Projekto tikslas – Baltijos jūros regiono archeologiniame kontekste nustatyti VBA pajūrio Kukuliškių bendruomenės adaptacijos prie lokalių sąlygų strategijas, tam kompleksiskai ištirti paleoaplinką, vidaus erdves, ūkio technologijas bei mitybos pagrindus ir palyginti šią adaptaciją su Lietuvos ir Baltijos jūros regiono aktualių gyvenviečių adaptacija.
- Lektorė Agnė Žilinskaitė yra tarptautinio projekto „Neandertaliečių paveldo integravimas: nuo praeities iki dabarties (iNEAL)“ mokslo komunikacijos koordinatore. Projektą finansuoja Europos Sąjunga (programa „European Cooperation in Science and Technology“). Trukmė – 2020–2024. Projekto vadovai – prof. Ivor Jankovic (Antropologinių tyrimų institutas, Kroatija) ir prof. Stefano Benazzi (Bolonijos universitetas, Italija). Projekto tikslas – sisteminti, analizuoti ir aktualizuoti neandertaliečių palikimą (paveldą) ir įvairių mokslinių šių priešistorinių žmonių tyrimų rezultatus, taip pat panaudoti šias žinias ir mokslinių tyrimų rezultatus kuriant neandertaliečių palikimo integravimo į šiuolaikinį gyvenimą (pvz., turizmą) galimybes. Projektu siekiama, taikant kombinuotą, moksliskai pagrįstą ir geografiškai įtraukų požiūrį, kuriant besiplečiančią įtraukią duomenų bazę, skatinant dialogą tarp mokslininkų ir kuriant mokslinių tyrimų gaires, pasiekti tvirtą pagrindą geresniam neandertaliečių pažinimui ir supratimui.

Violeta Vasiliauskienė